

راز بزرگترین قبرستان دنیا

«وادی السلام» نه فقط قبرستانی در نجف، بلکه نقطه‌ای از بهشت است که از آغاز آفرینش، نامش در دل آیات و روایات نهاده شده است.

«وادی السلام» نه فقط قبرستانی در نجف، بلکه نقطه‌ای از بهشت است که از آغاز آفرینش، نامش در دل آیات و روایات نهاده شده است.

به گزارش خبرنگار مهر، وادی السلام شهر نجف، قبرستان تاریخی متعلق به شیعیان است که عنوان بزرگترین قبرستان دنیا را نیز به خود اختصاص داده است. این قبرستان به دلیل نزدیکی به حرم امیرالمومنین (ع) و اینکه مدفن بسیاری از بزرگان و شخصیت‌های برجسته مذهبی است از جایگاه ویژه‌ای بین شیعیان برخوردار است.

روایات بسیاری از این قبرستان در کتب تاریخی و روایی نقل شده که بر اهمیت این مکان مذهبی اضافه می‌کند. گفته می‌شود این قبرستان حدود ۶ میلیون قبر دارد که آن را به یکی از بزرگترین قبرستان‌های دنیا تبدیل کرده که ارزش دینی و تاریخی دارد و نقش ویژه‌ای در فرهنگ و اعتقادات مسلمانان ایفا می‌کند و از این رو به عنوان یکی از زیارتگاه‌های عراق شناخته می‌شود.

پیشینه‌ای به بلندای تاریخ بشر

بنابر روایات دینی، پیشینه قبرستان وادی السلام به دوران پیش از اسلام بازمی‌گردد. اگرچه منابع تاریخی دقیقی از وضعیت این قبرستان در دوران پیش از اسلام در دست نیست، اما شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد این مکان از زمان‌های قدیم محل دفن مردگان بوده است. روایات دینی، تاریخ این مکان را به زمان سجده فرشتگان بر آدم (ع) نسبت داده‌اند. در یکی از روایات منسوب به امام علی (ع) آمده است که وقتی خداوند به فرشتگان امر کرد بر آدم (ع) سجده کنند، آنان در همین مکان بر زمین سجده کردند.

وادی السلام از دو کلمه «وادی» و «سلام» تشکیل شده است. «وادی» به معنی سرزمینی میان کوه‌ها و محلی که سیلاب از آن عبور می‌کند. این اصطلاح جغرافیایی به مناطقی اشاره دارد که به دلیل شکل طبیعی خود، معمولاً به عنوان محل تجمع آب‌های سطحی و سیلاب‌ها شناخته می‌شوند. واژه «سلام» علاوه بر اینکه یکی از نام‌های خداوند در میان مسلمانان است، به معنای در امان بودن و سلامت از آسیب‌های ظاهری و باطنی نیز می‌باشد. در اینجا، مفهوم «سلام» به معنای گسترده‌تری از امنیت و آرامش روحی و جسمی اشاره دارد.

نامگذاری وادی السلام

برخی منابع دلیل نام‌گذاری قبرستان وادی السلام را به این معنا بیان می‌کنند که این نام را پیامبر اسلام و حتی جبرئیل بر آن نهاده‌اند. این باور بر اساس روایات اسلامی بر این دلالت دارد که مدفون شدگان در این گورستان از محاسبه و عذاب عالم برزخ معاف هستند و در سلامت و آرامش کامل به سر می‌برند. این مفهوم، وادی السلام را به مکانی مقدس و امن برای آرامش ابدی مؤمنان تبدیل کرده است، جایی که ایشان از نگرانی‌ها و مجازات‌های دنیوی و اخروی در امان خواهند بود.

در روایات عدیده وارد است که ارواح مؤمنین در وادی السلام جمع می‌شوند؛ وادی السلام که وادی امن و امنیت و سلامت است. «سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ» (آیه ۷۳ سوره زمر)؛ ندای فرشتگان است به مؤمنان که «سلام خدا بر شما باد، پاک و پاکیزه شدید و اینک در بهشت‌های جاودان وارد شوید». و ظهور آن وادی در این دنیا، سرزمینی است در نجف اشرف که وادی ولایت است در ظاهر کوفه؛ یعنی در پشت کوفه، چون در سابق الایام قبل از دفن جسد مطهر حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در نجف اشرف، نجف شهری نبوده است، بلکه بیابانی بوده یک فرسنگ از کوفه دورتر؛ و لذا نجف را ظهر کوفه گویند.

از سجده‌گاه فرشتگان تا مجمع روح‌های مؤمنین؛ راز بزرگترین قبرستان دنیا

در داستانی که در تفسیر عیاشی آمده است پیامبر به همراه جبرئیل در وادی السلام نماز خوانده است و نقل کرده است که در این قبرستان حضرت آدم و سایر پیامبران نیز نماز خوانده‌اند. در روایتی دیگر که از امام علی (ع) در کتاب کلینی نقل شده است، این مکان را نقطه‌ای از بهشت دانسته‌اند و فرموده‌اند که هیچ مؤمنی در زمین نمی‌میرد مگر آنکه روح آن به اینجا خوانده شود. در نهایت باید گفت طبق روایات مختلف این مکان به عنوان اولین جایی که در آن عبادت خدا صورت گرفته، شناخته شده است.

وجود مبارک حضرت امام امیرالمؤمنین علی (ع) و وادی السلام

از دیگر دلایل اهمیت و فضیلت نجف قبرستان وادی السلام روایتی از امام علی (ع) است که درباره این قبرستان فرمودند: «هیچ مؤمنی در جایی از زمین نمیرد، مگر آنکه به روح او فرمان دهند که به وادی السلام آید. اینجا نقطه ای از بهشت است».

حسن بن محمد دیلمی در کتاب «ارشاد القلوب إلى الصواب» اشاره کرده است که امیرالمومنین (ع) روزی در وادی السلام بود که مردی را مشاهده نمود که از سمت بیابان سوار بر شتر به همراه جنازه ای به سمت منطقه غری (نجف فعلی) می رفت. امام از او پرسید: از کجا می آیی؟ و این جنازه کیست؟ آن مرد پاسخ داد: این جنازه پدرم است که می خواهم در این سرزمین دفن نمایم. امام علی (ع) از او پرسید: چرا او را در شهر خودت دفن نکردی؟ گفت: پدرم وصیت کرد که اینجا دفنش کنم و گفت: در این سرزمین، مردی به خاک سپرده می شود که به تعداد دو قبیله ربیع و مضر شفاعت می کند. امام (ع) از او پرسید: آیا آن مرد را می شناسی؟! پاسخ داد: خیر. امام دو بار سوگند خورد که من آن مرد هستم! برخیز و پدرت را دفن کن.

همچنین در این منبع آمده است که امام صادق (ع) فرمود: هیچ مؤمنی نیست که در شرق و غرب جهان از دنیا برود، مگر آن که خداوند روح او را به وادی السلام ملحق سازد. آن حضرت فرمود: «… هر مؤمن که در شرق یا غرب زمین بمیرد، خدا او را در وادی السلام محشور می کند، پرسیده شد وادی السلام کجا است. امام (ع) فرمود میان نجف و کوفه گویا می بینم گروه فراوانی بر فراز منبرهایی از نور نشسته اند و سخن می گویند».

در کتاب «المحتضر» شیخ حسن بن سلیمان که از معارف شاگردان شهید اول است از ابن نباته در حدیث طولانی روایت کرده است که: امیرالمؤمنین علیه السلام از کوفه خارج شد و همینطور می رفت تا به عرین رسید؛ و از آنجا نیز گذشت، و ما به دنبال او رفتیم تا به او رسیدیم و دیدیم که به پشت بروی زمین دراز کشیده و جسد مبارکش به زمین بود و هیچ زیراندازی نداشت.

از سجده گاه فرشتگان تا مجمع روح های مومنین؛ راز بزرگترین قبرستان دنیا

قبر عرض کرد: ای امیرالمؤمنین! اجازه می دهی من لباسم را برای شما در روی زمین پهن کنم؟ فرمود: نه، آیا اینجا مگر غیر از خاک و تربت مؤمن، یا مزاحمت با مؤمن در نشیمنگاه اوست؟ اصبع می گوید: ای امیرالمؤمنین! خاک مؤمن را می دانیم و می شناسیم که در اینجا بوده و یا آنکه بعداً خواهد بود، لیکن معنای مزاحمت با مؤمن در نشیمنگاهش را نفهمیدیم.

حضرت فرمود: ای فرزند ثباته! اگر پرده از برابر چشم های شما کنار برود، می بینید ارواح مؤمنین را در این ظهر (در ظهر کوفه که وادی السلام است) که حلقه وار به گرد خود نشسته و با یکدیگر به سخن و گفت و شنید مشغولند؛ در این ظهر روح هر مؤمن، و در «وادی برّهوت» روح هر کافری است. مؤمنین که در وادی السلام هستند در التذاذ و مسرت به سر می برند و از جام و کأس محبت و ولایت سرمست، و سرشار در عشق و بهجت و سرورند، و لذا مرور زمان برزخی را تا قیام قیامت حس نمی کنند. ولی کفار که دستشان از علم و معرفت کوتاه و جانشان از جام سرشار آب زلال ولایت سیراب نگشته است در خشک زار برّهوت یمّن اجتماع دارند.

مقبره هود و صالح (ع)

مرقدهای پیامبران هود و صالح (ع) در قبرستان وادی السلام قرار دارند که ابتدا به کوشش علامه بحرالعلوم با گنبد و بنایی از گچ و سنگ ساخته شدند. در سال ۱۳۳۷ هجری قمری، این مقابر به همت یکی از نیکوکاران ایرانی تجدید و گنبد آن ها کاشی کاری شد.

یکی از عارفان دهه چهاردهم هجری قمری است که استاد بزرگانی چون علامه طباطبایی و آیت الله بهجت بوده است. سیدعلی آقا قاضی در سال ۱۳۳۶ هجری قمری از دنیا رفت و پیکر مطهرش، در قبرستان وادی السلام به خاک سپرده شد. محل دفن او، در ابتدای درب ورودی اصلی قبرستان وادی السلام و خیابان منتهی به مقبره حضرت هود و حضرت صالح است.

بزرگان و مشاهیر مدفون در قبرستان وادی السلام نجف

از مهمترین این افراد که در قبرستان وادی السلام نجف دفن شده اند می توان به آیت الله سید جمال الدین گلپایگانی، شهید آیت الله سید محمدباقر صدر، سید جمال الدین افجه ای، محمدرضا تنکابنی و… اشاره کرد.